

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULU'NA

BAŞVURUDA BULUNAN : Ankara Diş Hekimleri Odası

VEKİLİ : Av. Ziynet Özçelik – Av. Hazal Aktepe
Tunus Caddesi 21/3 Kavaklıdere/Çankaya/Ankara
Telefon: 0312 418 50 10
E-posta: ozcelik.av@gmail.com

KONU : Koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerini yürütmek amacıyla, bu amaçla sınırlı olarak ve ölçülü şekilde, mesleğini serbest olarak icra eden, sır saklama yükümlülüğü altındaki veri sorumlusu diş hekimleri ve hekimler tarafından kişisel veri ve özel nitelikte kişisel veri işlenebilmesi için açık rıza alınmasının zorunlu olmadığına ilişkin Kurulunuzca ilke karar alınması ve kararın duyurulması istemidir.

AÇIKLAMALAR :

Müvekkil Ankara Diş Hekimleri Odası, 3224 sayılı Türk Dişhekimleri Birliği Kanunu uyarınca kurulmuş, üyeleri diş hekimlerinden oluşan bir kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur. Odanın amacı, diş hekimliği mesleğine mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamaktır.

Müvekkil Odanın mesleğini serbest olarak icra eden üyeleri, kendi işlettikleri sağlık kuruluşunda kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu kişiler olarak 6698 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanununun 3.maddesi uyarınca birer veri sorumlusudur. Söz konusu sağlık kuruluşlarında diş hekimleri, Kanun ile üstlendikleri mesleki yükümlülüklerini yerine getirebilmek ve topluma sağlık hizmeti sunabilmek amacıyla hastaların kimlik, iletişim, sağlık vb. bilgilerini edinmekte, edindikleri amaçla sınırlı olarak bu bilgileri işlemektedir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 5. ve 6.maddelerinde; kişisel veriler ve özel nitelikte kişisel verilerin işlenmesi için kural olarak veri sorumlusu tarafından kişinin açık rızasının alınması gerektiği düzenlenmiştir. Bununla birlikte maddelerde, açık rızanın aranmayacağı istisnai durumlara da yer verilmiştir. Sağlık verileri açısından bu istisna, **sır saklama yükümlülüğü** altında bulunan kişilerin **koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerini yürütmek** amacıyla veri işlemesidir.

Veri sorumlusu diş hekimlerinin ağız ve diş sağlığı alanında hizmet sunmak, mesleki ve Kanuni yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla veri işlemesi de yukarıda anılan istisna kapsamındadır.

Şöyle ki; hekimler ve diş hekimleri tarafından **koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin esaslar** 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'da düzenlenmiştir. Kanunun 29.maddesinde; insan sağlığına ilişkin olarak, dişlerin, diş etlerinin ve bunlarla doğrudan bağlantılı olan ağız ve çene dokularının sağlığının korunması, hastalıklarının ve düzensizliklerinin teşhisi ve tedavisi ve rehabilite edilmesi ile ilgili her türlü mesleki faaliyeti icra etme yetkisinin diş hekimlerinde olduğu ifade edilmiştir. 22.05.2014 tarih ve 29007 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik'te ise diş hekimi ve uzman diş hekimlerinin;

- Eğitimi sırasında kazanmış olduğu bilgi, beceri ve tutum çerçevesinde, tıbbi ilke ve yöntemleri uygulayarak birey ve toplumu sağlık sorunlarından, hastalıklardan ve yaralanmalardan koruyucu tedbirleri alacağı, tanı, tedavi ve rehabilitasyon uygulamaları yapacağı, olası komplikasyonların önlenmesi için çalışacağı, uygun müdahaleyi yapacağı,
- Dişlerin, diş etlerinin ve bunlarla doğrudan bağlantılı olan ağız ve çene dokularının sağlığının korunmasına yönelik önleyici ve koruyucu tabiplik çalışmalarına katılacağı, bu konuda eğitimler düzenleyip uygulayacağı

Düzenlenmiştir. Yani diş hekimleri, ağız ve diş sağlığı alanında koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerini yürütmek hak ve yetkisine sahiptir.

Diş hekimleri hukuki düzenlemelerle üstlendikleri bu ödevleri yerine getirirken sır saklama yükümlülüğü altındadır. Türkiye'nin taraf olduğu İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesinin 10.maddesi uyarınca *herkes, kendi sağlığıyla ilgili bilgiler bakımından özel yaşamına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir*. Hasta Hakları Yönetmeliğinin 20, 21 ve 23.maddelerinde *sağlık hizmetinin verilmesi sebebiyle edinilen bilgilerin kanun ile müsaade edilen haller dışında hiçbir şekilde açıklanamayacağı* düzenlenmiştir. Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nün 4.maddesi ile Diş Hekimliği Meslek Etiği Kurallarının 8.maddesinde *hekimin mesleğini icrası esnasında vakıf olduğu sırları kanuni mecburiyet olmadıkça ifşa edemeyeceği* ifade edilmiştir. Diş hekimlerinin mesleğe başlarken ettikleri Diş Hekimliği Andında da *"Kendini bana emanet eden hastaların sırlarını saklayacağım."* ifadesi bulunmaktadır. Diş hekimleri sır saklama yükümlülüğü dolayısıyla Hukuk Muhakemesi Kanunu'nun 249. ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 46.maddesi uyarınca hem hukuk hem ceza davalarında hasta rıza göstermedikçe meslek sırrı kapsamındaki bilgiler hakkında tanıklıktan çekinme hakkına da sahiptir.

Sır saklama yükümlülüğünün ihlali halinde diş hekimleri yönünden cezai, hukuki ve deontolojik yaptırım da öngörülmüştür. Türk Ceza Kanunu'nun 134 ve 136.maddelerinde, kişilerin özet hayatının gizliliğini ihlal eden ve kişisel verileri hukuka aykırı olarak veren kişilerin hapis cezasıyla cezalandırılacağı düzenlenmiştir. 137.maddesinde ise bu suçların belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla hekimlerin sır saklama yükümlülüklerinin ihlali halinde altı yıla kadar hapis cezası ile karşılaşmaları mümkündür. Türk Diş Hekimleri Birliği ve Diş Hekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliğinin 9.maddesine göre, *meslek uygulaması sırasında öğrenilen hastalara ait sırları yasal*

zorunluluk dışında açıklamak, meslekten geçici alıkonma cezasını gerektiren disiplin suçlarındandır. Türk Borçlar Kanunu'nun 506.maddesinde sadakat yükümlülüğü, hekim ile hasta arasındaki tedavi sözleşmesine göre hekimin borçlarından birisi olarak düzenlendiğinden, bu yükümlülüğün ihlali sözleşmenin ihlalini ve hekimin tazminat sorumluluğunu doğurmaktadır.

Tüm bu nedenlerle; serbest çalışan dış hekimlerinin sağlık hizmeti sunma amacıyla veri işleyebilmesi için hastalardan açık rıza alması zorunluluğu bulunmamaktadır. Belirtmek gerekir ki 2018 yılında yürürlüğe giren ve mahremiyet ve bilgi güvenliği hakkının korunmasına ilişkin güvenceler içeren Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğünde (GDPR) de hekimlerin sağlık hizmeti sunma amacıyla özel nitelikte kişisel veri işleminde açık rıza şartının aranmayacağı düzenlenmiştir. Tüzüğün 9/2 ve 3. maddelerinde; *“Koruyucu hekimlik veya meslek hekimliği amaçları doğrultusunda, kanuni düzenlemeler veya bir sağlık çalışanı ile yapılan sözleşme uyarınca, veri işleyen hukuki düzenlemeler uyarınca mesleki gizlilik yükümlülüğü altında olması kaydıyla, tıbbi tanı, sağlık veya sosyal bakım hizmetlerinin veya tedavinin sağlanması ya da sağlık veya sosyal bakım sistemleri ve hizmetlerinin yönetilmesi açısından işleme faaliyetinin gerekli olması halinde özel nitelikte kişisel verilerin işlenebileceği”* düzenlenmiştir. Nitekim Birleşik Krallığın kişisel verilerin korunması için kamu yararına çalışan bağımsız örgütü Information Commissioner's Office, özellikle küçük ölçekli sağlık kuruluşlarının, doğrudan sağlık hizmeti sunmak amacıyla (direct care) işlediği kişisel veriler yönünden açık rıza almasının gerekli olmadığı, örtülü rızasının yeterli olduğunu açıklamıştır. Hekimlerin meslek örgütü General Medical Council de nitelikli ve güvenli sağlık hizmeti sunumu için hastaların bilgi paylaşmasının zorunlu olduğunu, hekimlerin ilgili, doğru ve güncel bilgiye ulaşamaması halinde hastaların sağlık ve yaşam haklarının tehlikeye gireceğini, hastanın açıkça karşı çıkmaması halinde sağlık hizmeti sunumu kapsamında alınan kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygun olacağını duyurmuştur.

Tüm bunlara rağmen mevcut durumda uygulamada konuya ilişkin tereddütler bulunmakta, dış hekimlerinin hastalarının kişisel verilerini işleyebilmesi için açık rızayı gösterir yazılı onam alması gerekebileceği yanılgısı oluşmaktadır. Kanunun 16.maddesine göre veri sorumlularına, sicil bilgi sistemine (VERBİS) kaydolma yükümlülüğü getirildiği ve Kurumunuzca dış hekimleri/hekimler bu yükümlülüğünden istisna tutulmadığı için 31.12.2021 tarihinde kadar VERBİS'e kayıt yükümlülükleri olan dış hekimleri açısından tereddütlerin giderilmesi gerekmektedir.

Dış hekimlerinin, ağız ve diş sağlığı alanında sağlık hizmeti sunabilmek için hastalarından kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin sayfalarca yazılı onam alması, hastaları korumasız bir alanda gibi hissettirmekte, hekimlerine şüpheyile yaklaşımlarına neden olmaktadır. Hâlbuki hekim-hasta ilişkisi, en temelinde bir güven ilişkisidir. Serbest çalışan dış hekimleri yönünden, hasta tedavisinin ilgili hekim tarafından yürütülmesini özel olarak tercih edip başvurduğundan, hekim-hasta ilişkisinin güven unsuru ayrıca önem kazanmaktadır. Hekim tarafından sunulan tanı, teşhis ve tedavi hizmetleriyle umulan sonuca ulaşabilmesi, hastanın Anayasanın 17.ve 56.maddeleri ile korunan yaşama ve sağlık hakkının gerçekleştirilebilmesi için hastanın, hekiminin her koşulda kendi yararına çalışacağına, zarar

vermeyeceğine, özerkliğine saygı duyacağına inanç duyması ve kendisine ilişkin bilgilerini paylaşması zorunludur. Hastanın sağlık hizmeti almasını, tedavi süreciyle doğrudan ilgisi olmayan, huzursuzluk duygusu uyandıran bir takım belgeleri imzalamasına bağlamak hekim-hasta ilişkisinin güven unsurunu zedelemekte, hastanın mutlak nitelikteki temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmektedir. Nitekim bazı hastaların kişisel verilerinin işleme süreçlerine ilişkin aydınlatma formu ve onam belgesi imzalamaları gerektiğini duyduğunda ihtiyaç duyduğu tedaviyi almaktan vazgeçme pahasına sağlık kuruluşunu terk ettiği bilinmektedir.

6698 sayılı Kanunla kişisel verilerin, temel hak ve özgürlüklere uygun şekilde işlenmesini sağlamak, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için aranan yeterli önlemleri belirlemek, veri sorumlusunun görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleyici işlem yapmak görevleri Kurulunza verilmiştir.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle; hekimler ve dış hekimlerinin mesleki ve hukuki yükümlülüklerini yerine getirebilmesi, hastaların sağlık ve yaşam hakkının gerçekleştirilebilmesi için Kurulunuzca bir ilke karar alınmasını ve sağlık hizmeti sunumu gerçekleştirmek amacıyla, bu amaçla sınırlı olarak ve ölçülü şekilde, sır saklama yükümlülüğü altındaki dış hekimleri ve hekimler tarafından kişisel veri ve özel nitelikte kişisel veri işlenebilmesi için açık rıza alınmasının zorunlu olmadığına duyurulmasını talep ediyoruz.

İSTEM VE SONUÇ : Koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerini yürütmek amacıyla, bu amaçla sınırlı olarak ve ölçülü şekilde, mesleğini serbest olarak icra eden, sır saklama yükümlülüğü altındaki veri sorumlusu dış hekimleri ve hekimler tarafından kişisel veri ve özel nitelikte kişisel veri işlenebilmesi için açık rıza alınmasının zorunlu olmadığına ilişkin Kurulunuzca ilke karar alınmasını ve kararın duyurulmasını vekaleten talep ederiz. Saygılarımızla.

Başvuruda Bulunan

Vekili

Av. Hazal Aktepe